

DE KORHAAN

Jaargang 29, Nummer 4
Oktober 1995

In dit nummer:

- * Notities over de Boompieper
- * IJsvogelproject van start
- * Alles over ruiende vogels

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

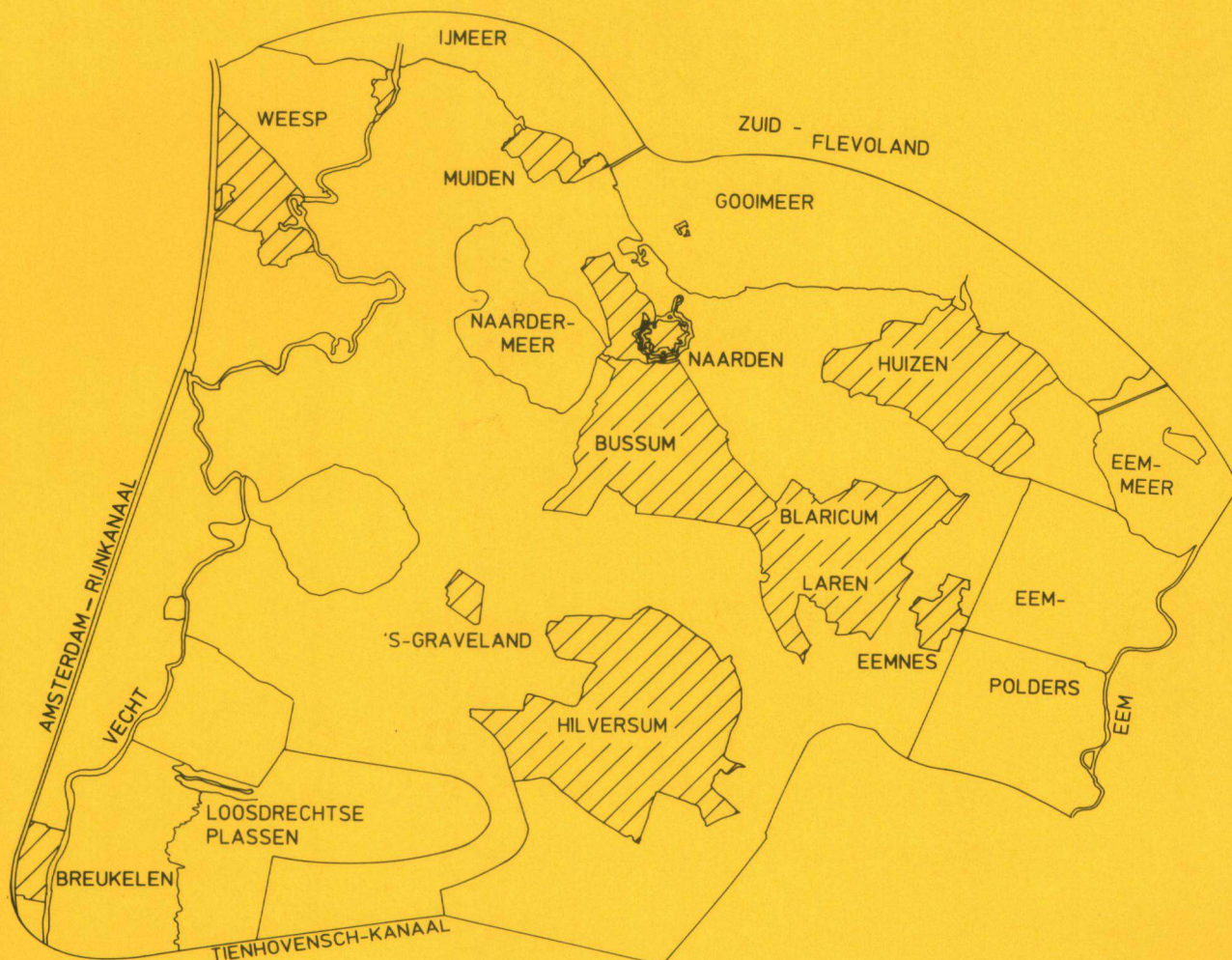
Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.
Verschijnt 5x per jaar.

Redactie	: Wim Duurland Willem-Jan Hoeffnagel Pieter Schut Ruud Willemstein	
Redactieadres	: Menno Simonszhof 84 1216 LM Hilversum	035-6217222
Verzending en ledenadministratie	: Bep Dwars-Van Achterbergh Prinsenstraat 15 1211 LS Hilversum	035-6233973
Advertenties	: Jacques Meijer Molenpad 19 1381 EC Weesp	0294-416502
Druk	: Grafisch Centrum Tomingroep, Hilversum.	

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.
De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren copy: uiterlijk 15 november.

ISSN: 0929-8762

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Van de voorzitter	94
Wat te doen met al te opdringerige koeien?	94
Notities over de zang van de Boompieper in het Gooi	95
Roofvogelstudiegroep opgericht	96
De stand van de Oeverwaluw in 1995 in Gooi en omstreken	97
De buitentemperatuur heeft invloed op de rui van vogels	98
Overall Putters gemeld vanuit Gooi en omstreken	100
Putters in de kunst	102
IJsvogelproject gestart in Gooi, Vechtstreek en Kennemerland	103
Voorjaarsweekend gaat weer naar Vlieland	104
Voous brengt met nieuw boek velen in de ban van de vogels	105
Luid zingend onvlucht de Veldleeuwerik een zekere dood	107
Twaalfde Noordhollandse Vogeldag	107
Programma	108
Mutaties ledenbestand	109
Ontvangen literatuur	110
Veldwaarnemingen	112

Van de voorzitter

De voorzitter geniet nog van een welverdiende, zonnige vakantie. Wij wensen hem veel sterkte in het nieuwe verenigingsjaar!

De redactie.

Joke van Velsen en Jaap Vlaanderen

Wat te doen met al te opdringerige koeien?

In het afgelopen half jaar spraken mensen mij wel eens aan over het punt: hoe ga ik om met de koeien op de heide. Deze mensen zijn blij dat de honden aangeliind zijn, dat de heide weer opknapt nu daar de koeien grazen. Daar bestaat geen twijfel over!

Als zij echter soms over de heide lopen of er overheen fietsen en de kudde koeien staat toevallig op en rond het fietspad, dan kan het wel eens gebeuren, dat er een koe op je afkomt wandelen. Waar je flink van kan schrikken! Ook al is men afgestapt en wilde men er rustig omheen lopen. Wat moet je doen met een hek in je rug en een koe vóór je? Voor hun gevoel kunnen die mensen alleen maar rechtsomkeert maken.

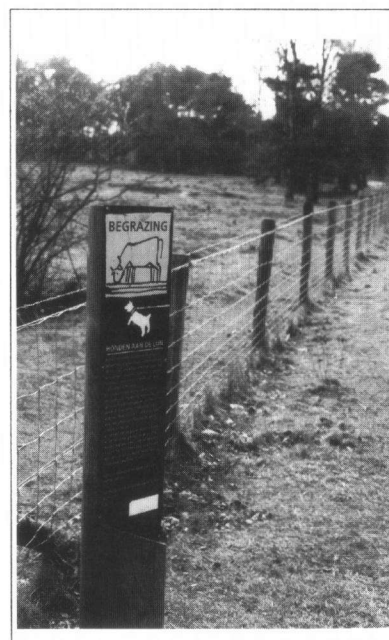
Mijn advies is dan: bel of schrijf naar het Goois Natuurreservaat en vraag naar de beste aanpak. Helaas vernam ik van Jaap Vlaanderen dat dit praktisch niet gebeurt.

Jaap schrijft ons het volgende:

De medewerkers van het Goois Natuurreservaat stellen het zeer op prijs als zij door recreanten geïnformeerd worden over allerlei meer of minder bijzondere zaken in het natuurgebied.

Dit geldt dus ook voor de ervaringen van mensen met een opdringerige koe. Ons advies is dan om, als het lukt, het oornummer te noteren. Blijkt dan dat een bepaalde koe wel vaker dit gedrag vertoont, dan kan dit dier uit de kudde worden genomen. Dit is bijvoorbeeld al eens gebeurd met een koe die bij het minste of geringste langdurig begon te loeien.

Het kan wellicht ook zo zijn, dat het (fiets)padenstelsel op bepaalde punten niet optimaal is. Bijvoorbeeld als een pad precies ligt op een plaats waar de koeien vaak gaan liggen herkauwen. Door observeren, inventariseren en interpreteren kunnen de juiste maatregelen worden genomen. Maar hiermee vertel ik eigenlijk niets nieuws. Juist de vogelaars

weten hoe belangrijk het is om eerst gegevens te verzamelen en vervolgens maatregelen te nemen. Zo hebben de inventarisatiegegevens en rapporten van de Vogelwerkgroep er al menigmaal toe geleid dat het beheer van bos en hei door het Goois Natuurreservaat is aangepast.

Wellicht kunnen de leden van de Vogelwerkgroep in de toekomst ook een waardevolle bijdrage gaan leveren bij het begrazingsbeheer door tijdens hun gebruikelijke vogelexcursies af en toe de runderen te observeren en hun bevindingen aan het Goois Natuurreservaat door te geven.

Jaap Taapken hield geruime tijd de verrichtingen van een bijzondere soort in het Gooi in de gaten: de Boompieper. Hij stuurde zijn notities naar De Korhaan.

Jaap Taapken

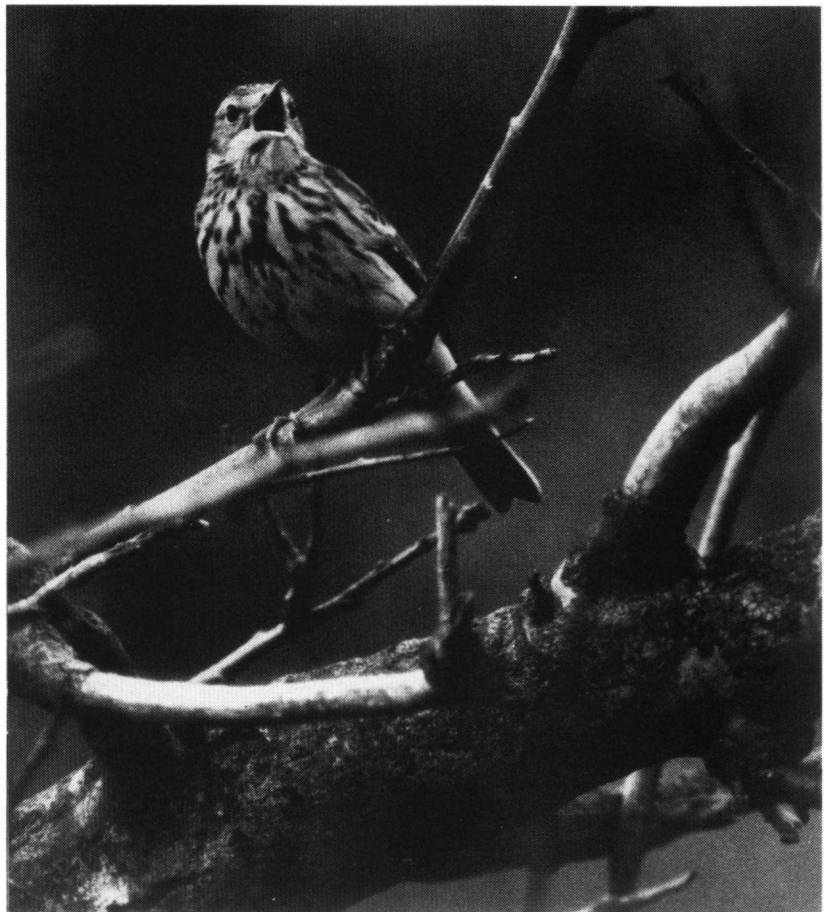
Notities over de zang van de Boompieper in het Gooi

In mei 1990 zongen er op de Hoorneboegsche Heide ten zuiden van Hilversum 's middags vier Boompiepers (trouwens hun aantal is tot heden niet minder geworden) om 15.00 uur volop. Het was zwoel weer, zo'n 20 graden en nauwelijks wind. Het leek er op dat ze met veel plezier zongen of was er toch een concurrentiestrijd aan de gang? De volgende dag op de zelfde tijd en onder precies de zelfde weersomstandigheden op de zelfde plekjes was er nu echter geen enkele Boompieper aan het zingen. Ik kon daar totaal geen verklaring voor vinden dat er nu geen enkele Boompieper zong. Je denkt zo, nu ja dat er eens één niet zingt is heel aannemelijk, maar waarom zingen ze nu alle vier helemaal niet? Omdat ik mij op beide dagen zo'n anderhalf uur in de omgeving heb opgehouden, kan dit niet op toevalligheid berusten. Blijkbaar had het weer dus geen invloed op de zang van de vorige dag gehad.

Een andere ervaring met Boompiepers heeft mij doen vermoeden dat Boompiepers, en ongetwijfeld ook andere soorten, sterk worden geactiveerd door zang van soortgenoten en daarom ook gaan zingen. Dit verschijnsel is weliswaar al veel vaker vastgesteld, maar ik vond het toch leuk mijn ervaringen maar even op schrift te stellen.

Ook deze andere ervaring met Boompiepers was voor mij in het begin wat onbegrijpelijk. In de broedtijd van 1991 ontdekte ik aan de rand van een wat open plek in het bos van het recreatiegebied Lage Vuursche, gemeente Baarn, van Staatsbosbeheer in een berkenlaantje een Boompieper. Ik kom daar jarenlang vrijwel dagelijks en ik had

daar deze soort niet eerder gezien of gehoord. Ongeveer veertien dagen later zag ik in de zelfde omgeving opnieuw een exemplaar. Zang hoorde ik echter niet. In het voorjaar van 1992 zag ik daar op exact de zelfde plek op drie verschillende data telkens twee exemplaren en ik hoopte op een broedgeval. Helaas heb

De Boompieper (Foto: Frits van Daalen)

ik dat niet kunnen vaststellen. Ondanks dat ik daar op verschillende uren van de dag vrijwel dagelijks kwam, was er opnieuw dat jaar geen zang te horen. In het voorjaar van 1993 heb ik enkele malen een exemplaar gezien en wat later zag ik daar een paartje met pas uitgevlogen jongen. Opnieuw, evenals in 1991 én 1992, totaal geen zang gehoord.

In 1994 hoorde ik er één al vroeg in het voorjaar zingen, nog steeds op de zelfde plek, en in de loop van het voorjaar noteerde ik vier of vijf maal op de zelfde plek een zingende Boompieper. In verhouding tot mijn dagelijkse bezoeken van langer dan een uur toch erg weinig. Want zo'n 25 bezoeken aan het terrein per maand moet toch wel meer opleveren aan zingende vogels die daar hun territorium

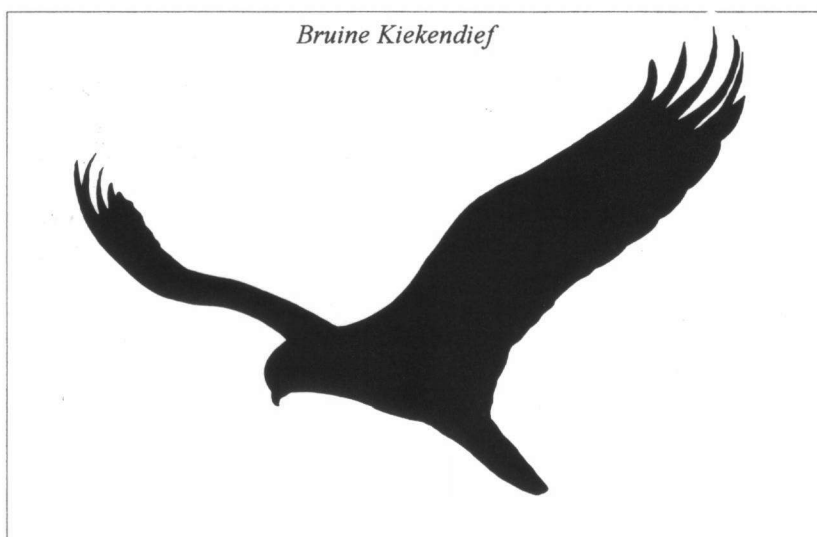
plegen te hebben. Voor een inventarisatie van één maal in de veertien dagen en zelfs één maal per week zou dit lang niet voldoende zijn geweest en zou de soort vrijwel zeker zijn gemist. Tòch was de zingende vogel er over de gehele broedperiode aanwezig.

En nu in 1995 veranderde de situatie totaal. Op de oude plek werd wekenlang een zingende Boompieper vrijwel dagelijks gehoord op vrijwel alle daglichttijden van de dag. Dicht in de omgeving zongen af en toe bovendien twee andere Boompiepers en zelfs één maal werd een vierde zingende Boompieper op zo'n kleine duizend meter daar vandaan gehoord. Ik heb het idee dat de eerste Boompiepers die ik daar vanaf 1991 spaarzaam heb waargenomen, zich daar stilletjes hebben ge-

vestigd en dat zang vermoedelijk nauwelijks nodig was omdat er toch geen concurrenten in de buurt waren. Totdat ook andere geïnteresseerde Boompiepers voor het gebied kwamen opdiken en zang toen toch wel nodig bleek om indringers te wijzen op de eerder ingenomen territoria. Blijkbaar heeft zang van de Boompieper toch een sterk stimulerende invloed op soortgenoten en kan er ook een broedgeval plaatsvinden als er totaal niet (of ten minste nauwelijks) wordt gezongen. Het geval van de Lage Vuursche moet, denk ik, een waarneming zijn geweest van een geleidelijke vestiging van een nieuw broedgebied, waar zang in de beginjaren tot het uiterste werd beperkt. Zo brengt een gebied waar men dagelijks komt tòch nog de nodige verassingen.

Roofvogelstudiegroep opgericht

Als reactie op het magnifieke standaardwerk de "Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels" van Rob Bijlsma zijn de afgelopen jaren in het hele land roofvogelwerk- of studiegroepen ontstaan. In het gebied tussen Vecht en Eem is door de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken recent een Steunpunt Roofvogels opgericht. Verder worden sinds twee jaar rond Baarn en de Lage Vuursche roofvogelnesten gekarteerd. In het Gooi is tot nu toe niet systematisch naar nesten van roofvogels gezocht en in het Vechtplassengebied en Eemland gebeurt dat helemaal niet. In de afgelopen tijd zijn steeds meer mensen enthousiast geraakt voor roofvogelonderzoek, maar er vond geen coördinatie plaats. Naar aanleiding van allerlei initiatieven heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken het plan

opgevat om een roofvogelstudiegroep op te richten, die nauw zal samenwerken met het Steunpunt Roofvogels. Chris Sjobbema uit Baarn heeft zich bereid verklaard om als coördinator op te treden. De roofvogelstudiegroep zal binnen het kader

van de subgroep Avifauna van de vogelwerkgroep opereren.

Contactpersoon:
Chris Sjobbema
Nieuwstraat 8
3743 BL Baarn
035-5420215

Voor sommige broedparen was het in 1995 een ramp, maar over het algemeen gaat het redelijk goed met de Oeverzwaluw in ons werkgebied. Dick Jonkers schat het aantal op 122 broedparen. In 1994 waren dat er nog 66.

Dick A. Jonkers

De stand van de Oeverzwaluw in 1995 in Gooi en omstreken

Voor een aantal broedparen was dit jaar een ramp. De kolonie in het zanddepot van de Boer werd, bij afwezigheid van de eigenaar, door een shovelmachinist letterlijk op de schop genomen. De man wist volgens zeggen niet dat er Oeverzwaluwen in de zandhopen broedden. Binnenkort vindt er een gesprek met de eigenaar plaats om een permanente en goed beveiligde wand af te steken. Het zanddepot van Rijkswaterstaat bij de Muidertrekvaart is nu volledig ongeschikt. Alle kanten zijn afgeschuind en men wil het depot blijven gebruiken, daarbij niet gehinderd door broedende Oeverzwaluwen.

Helaas wordt er nog steeds niet gebroed in de kunstwand bij de Oostdijk (Naarden), die als vervanging door Rijkswaterstaat is aangelegd. Het kleine wandje bij de voorlanden van de Stichtse Brug is bij het vergraven van de scheidingsloot verloren gegaan. Ook het wandje bij de Vecht is verdwenen nu de werkzaamheden daar voltooid zijn. Van de kleine kolonie bij het Naarderbos viel geen spoor meer te ontdekken. Achteraf is gebleken dat in 1994 bij de spoorbrug in aanleg bij Weesp ook een kolonie heeft gezeten. Helaas is niet bekend hoe groot het aantal broedparen is geweest. Inmiddels is deze mogelijkheid verdwenen met het vorderen van de werkzaamhe-

den. De realisatie van een kunstwand bij Naarden wil nog steeds niet van de grond komen. De wand in de Horstermeer is wel geschikt gemaakt, maar werd niet bewoond.

Goede berichten

Gelukkig zijn er ook positieve geluiden te melden. Hoewel de 45 nesten bij de Boer verdwenen, werd er enige tijd later bij de vuilstort bij de Hollandse Brug ten oosten van Muiderberg - net over de A6 - een kolonie van 62 paren gevonden. De opzichter houdt de kolonie goed in de gaten. Met de kolonie in de Groeve Oostermeent (Blaricum) ging het iets beter dan vorig jaar. Dertig bewoonde nestholten werden gevonden, tegen dertien in het vorige jaar. Aan de wand zijn nog geen verbeteringen aangebracht. Bij

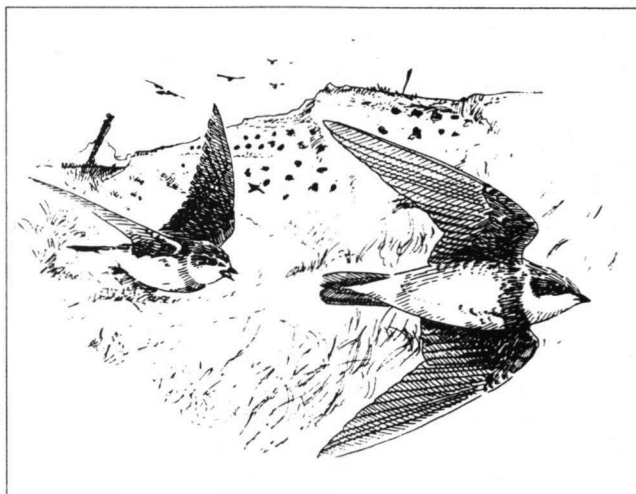
toekomstige verbeteringen en veilig stellen tegen de jeugd wordt de situatie wellicht nog beter. Tot slot de kolonie bij het Raboes. Het aantal broedparen was hier gelijk aan dat van de vorige kolonie, tegen

vijftien in 1994. In totaal waren er in 1995 dus 122 broedparen (1994: 66). Verder kan nog gemeld worden dat in Zuidelijk Flevoland, iets voorbij de Stichtse Brug, waar volop gewerkt wordt aan de bouw van een tweede brug, een grote kolonie heeft gezeten. Deze zal volgend jaar niet meer aanwezig zijn.

Oplettendheid gevraagd

Hierbij een verzoek aan alle leden om attent te zijn op werkzaamheden waarbij broedmogelijkheden voor Oeverzwaluwen ontstaan. Dat kan het geval zijn bij zanddepots, zandstorten en grote, hoge of kleine, lage steilwandjes.

Bij het verzamelen van de gegevens werd hulp geboden door Bert Bos, Dick Jonkers, Bob van Poelgeest en Harry de Rooy.

Oeverzwaluwen

Net als braakballen, ringen of pootafdrukken, vertellen ruiveren het verhaal van de vogel. Jaap Taapken maakt er al sinds geruime tijd een gewoonte van om aantekeningen bij te houden over gevonden ruiveren in zijn woonplaats Baarn.

Jaap Taapken

De buitentemperatuur heeft invloed op de rui van vogels

Ruim drie jaar heb ik op mijn dagelijkse wandelingen in het late voorjaar en in de zomermaanden naar ruiveren uitgekeken en deze per dag op een A4-vel papier geplakt (soms werden het meer vellen per dag) met aantekening van datum, plaats en aantal veren per soort. Het ging dan vooral om staartpennen, grote, middelste en kleine dekveren, handpennen en armpennen. Als dat zo uitkwam nam ik ook dekveren mee als die duidelijk aanwezig waren of typerend.

Omdat ik dagelijks steeds vrijwel de zelfde routes loop en ik alle veren meenam, kon ik dus vaststellen dat ik telkens 'verse' veren van nog geen dag oud vond. In de loop der tijd werd ik zó 'keen' op het vinden van ruiveren, dat ik zelfs 's avonds in het donker laat op straat feilloos veertjes van bijvoorbeeld Merels kon oprapen.

Ook leerde je, je niet te 'ver kijken' om tijdens de droge tijd de kleine opgerolde blaadjes (wilg!), zaden of andere zaken voor veertjes aan te zien. Iedere ochtend bij het opstaan was het weer een verrassing of er iets zou zijn te vinden.

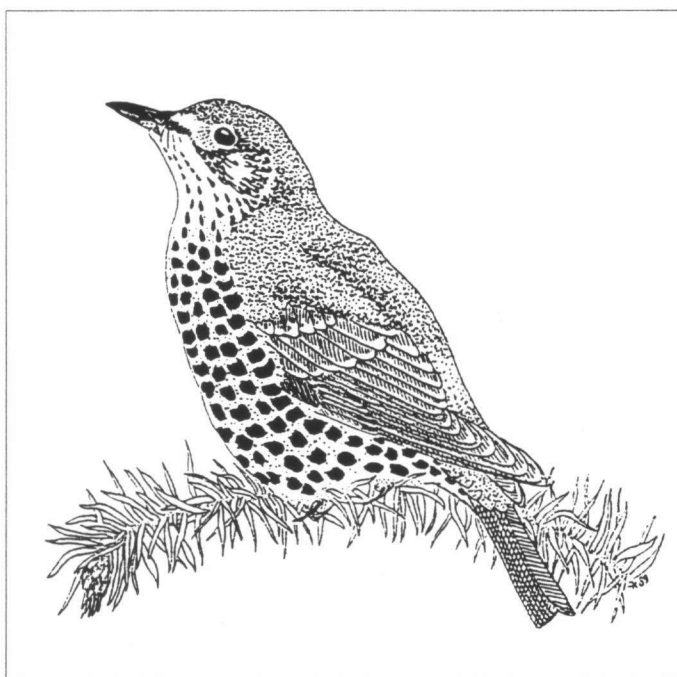
Zowel in de omgeving van Bilderdijklaan, De Genestetlaan, Torenlaan, Nicolaas Beetslaan en Da Costalaan te Baarn waar wij wonen, als in de bossen van

het recreatiegebied De Lage Vuursche, gemeente Baarn, werden ruiveren aangetroffen van Vink, Koolmees, Pimpelmees, Merel, Grote lijster, Zanglijster, Grote bonte specht, Kauw, Ekster, Zwarte kraai, Turkse tortel, Houtduif, Holenduif en een enkele maal van Groene specht, Zwarte specht, Buizerd, Sperwer, Havik, Bosuil en Ransuil. Omdat Spreeuwen en Huismussen in deze omgeving in die periode nauwelijks worden gezien, werden van deze soorten tot op heden geen ruiveren gevonden.

Onder een bepaalde boom vond ik soms van de Houtduif enkele veren tegelijk omdat zich daar een slaappleaats bevond. Uiteraard lette ik ook op andere plaatsen, waar ik niet dage-

lijks kom, op ruiveren. Daar was, als het niet had geregend, moeilijk de 'versheid' van de geruide veren vast te stellen. Bij de slaappleaatsen van Zwarte kraai en Kauw in het bos van Kasteel Groeneveld te Baarn waren soms veel veren te vinden. Omdat ik op de plaatsen waar ik dagelijks kwam alle veren meenam, was het duidelijk dat ik daar telkens vers verloren veren vond.

Zodra ik weer een stapel vellen met opgeplakte veren bij elkaar had gebracht, stuurde ik die naar Hans Bub, die vóór zijn pensio-

Zanglijster

nering werkzaam was bij Vogelwarte Helgoland te Wilhelmshaven en auteur van een serie boeken over vogelrui in Die Neue Brehm-Bücherei. Helaas is mijn goede vriend Hans Bub, na enige tijd ernstig ziek te zijn geweest, bij het begin van het voorjaar op 22 maart 1995 op 72-jarige leeftijd te Wilhelmshaven overleden.

Weersinvloeden

Eigenlijk is het voorgaande de inleiding van mijn korte verhaal. Het viel mij namelijk telkens op dat rui vooral plaatsvindt bij zwoel weer, waarbij de temperatuur minimaal tot ongeveer 19-20 graden Celsius is opgelopen. Liefst droog weer en weinig vochtigheid in de lucht. Bij koudere weersomstandigheden viel het aantal gevonden ruiveren direct sterk terug, eveneens bij sterk vochtig en regenachtig weer.

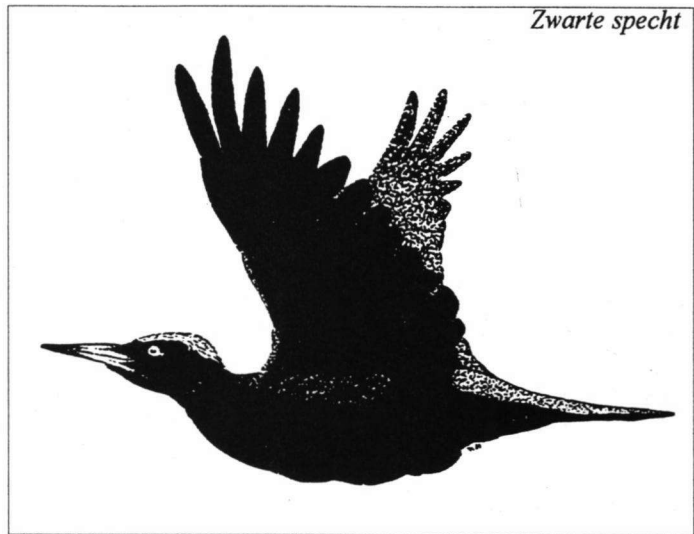
Met de Duitse ruispecialist Hans Bub heb ik daarover verscheidene malen van gedachten gewisseld en hij kende geen literatuur over de invloed van de temperatuur op de rui van vogels. Daarover heeft hij ook andere specialisten op het gebied van rui bij vogels gevraagd, maar enig antwoord bleef uit. Daarom werd deze kwestie voor mij steeds interessanter. In dit voorjaar van 1995 bleven vondsten van ruiveren veel langer uit dan de jaren daarvoor. Totdat plotse-ling vanaf 17 juni 1995 de ruiveren van duiven, kraai-achtigen en spechten 'loskwamen'. Juist vanaf die datum kwamen er telkens temperaturen voor die om en nabij de 19-20 graden Celsius schommelden. Zo langzamerhand begin ik te denken dat er toch een verband moet bestaan tussen de temperatuur en de rui, of, in algemene termen gezegd: tussen het weer en de rui van sommige vogelsoorten.

De rui van een vogel is toch een belangrijke periode in de jaarcyclus van hun leven. Er moet een goede en gemakkelijk bereikbare voedselvoorraad aanwezig zijn en de kwetsbaarheid ten aanzien van roofvijanden moet zo klein mogelijk zijn.

Als de ruitijd van sommige vogelsoorten per jaar soms veertien dagen of misschien wel een maand kan verschillen dan moet dat verschil ook vast en zeker invloed hebben op het leven van de vogel (volledig vliegherstel, voeding, mortaliteit, broedtijd, trektijd, verzorging van de jongen, enzovoorts).

Zouden nu juist vooral de standvogels van huis en hof dit opvallende ruigedrag vertonen? Over de rui bij watervogels heb ik nooit iets kunnen vaststellen omdat ik die niet dagelijks op rui kon controleren. Rui bij watervogels op warme dagen zou misschien botulisme extra kunnen stimuleren.

Van midden juli tot midden augustus (als ik dit schrijf) heb ik nog steeds intensief opgelet op de rui. Nu heb ik het vermoeden dat ook de luchvochtigheidsgraad invloed zou kunnen hebben op de rui. Indien dit inderdaad het geval zou zijn, dan kan voor de zangvogels die in Afrika overwinteren en daar hun rui ondergaan, een verandering van klimaat in hun overwinteringsgebieden invloed hebben op de rui, waardoor in bepaalde ge-

Zwarte specht

bieden de rui niet goed of niet op tijd wordt ondergaan. Dan kunnen ze niet terugkeren naar de broedgebieden in Europa. Zelfs zouden jaarlijks de omstandigheden van de rui in Afrika sterk kunnen verschillen.

Misschien zijn er anderen die dagelijks een bepaalde route lopen, die hier ook eens op willen letten? Het lijkt mij zeer zeker de moeite waard.

Literatuur:

Bub, Hans (1981): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel, 2. Teil. Stelzen, Pieper, Würger. 2de druk. Neue Brehm-Bücherei 545, Wittenberg Lutherstadt.

Bub, Hans (1982): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel, 1. Teil. Lerchen und Schwalben. 2de druk. Neue Brehm-Bücherei 540, Wittenberg Lutherstadt.

Bub, Hans (1983): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel, 3. Teil. Seidenschwanz, Wasseramsel, Zaunkönig, Braunellen, Schwirle, Spötter, Laubsänger, Goldhähnchen. Neue Brehm-Bücherei 550, Wittenberg, Lutherstadt.

Bub, Hans (1985): Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel. Allgemeiner Teil. Neue Brehm-Bücherei 570, Wittenberg, Lutherstadt.

Met medewerking van Siegfried Eck, Paul Herroelen, dr. Klaus Liedel, dr. Horst Meester, Winfried Noll, Klaus Storsberg, dr. Rafael Winkler en anderen.

Het broedseizoen van de Putter is voorbij. Wat is er tot nu toe aan waarnemingen bij elkaar gebracht? U begrijpt natuurlijk dat de titel van dit stukje niet voor niets luidt: Overall Putters.

A.J. van Klaveren

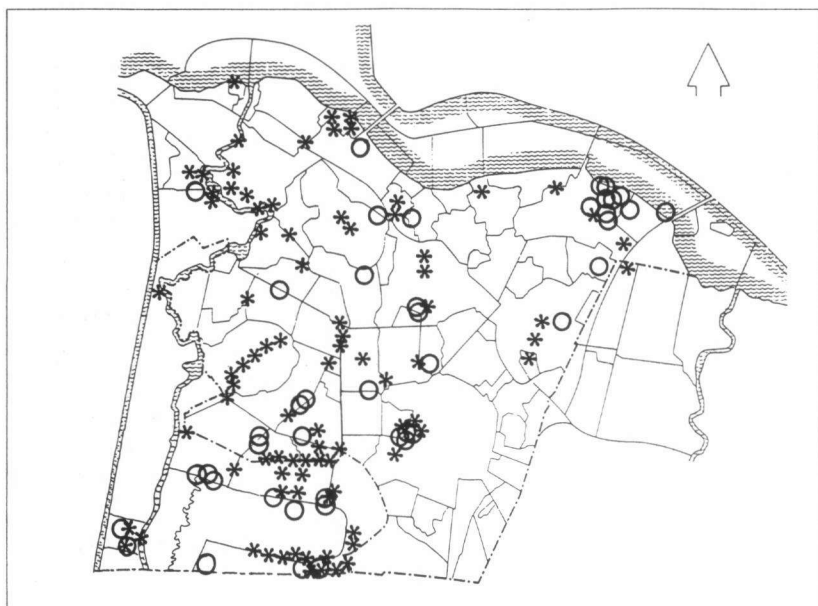
Overall Putters gemeld vanuit Gooi en omstreken

Uit alle uithoeken van het werkgebied worden Putters gemeld. We kunnen het werkgebied (landschappelijk/geomorfologisch) door een grove scheiding splitsen in vier delen: Vechtstreek met aanliggend polderland, hogere zandgronden met bossen en heidevelden, het hele randmerengebied met aangrenzende polders en bossen en de Eempolders tot aan de Eem. Als we alle waarnemingen op dezelfde kaart plaatsen, zien we dat deze splitsing ook in de waarnemingslokaties tot uiting komt. Het overgrote deel van de

Putters werd gezien in de Vechtstreek. Hoge concentraties bevinden zich rond Loosdrecht, Kortenhoef, Egelshoek, Nederhorst den Berg en Weesp. In bepaalde dorpen of gebieden of langs bepaalde wegen komen zelfs meerdere paren voor. 'Witte vlekken' op de kaart zijn nog: Ankeveen, de Vecht tussen Breukelen en Weesp, het Naardermeer en de Kortenhoefse Dijk. Op de zandgrond is enige verstrooiing vanuit de Vechtstreek te zien ('s-Graveland). Het aantal waarnemingen blijft echter

zeer beperkt. Dit geldt zeker voor de heidevelden, waarschijnlijk (nog) geen aantrekkelijk biotoop voor de Putter. Het is opvallend dat juist in de kern van Laren wel waarnemingen worden gedaan. De kleinschalige opbouw van het dorp oefent mogelijk aantrekkingskracht uit op de soort. Langs de kust worden vooral bij Muiden, Muiderberg en Huizen Putters gezien. Het aantal waarnemingen is, met uitzondering van Huizen, gering. In de Eempolders worden nauwelijks Putters waargenomen. Uit het zomerseizoen zijn echter al wel enkele waarnemingen bekend (juli-september; die komen de volgende keer aan bod). Door de waarnemingen te scheiden in winter (januari t/m maart) en lente (april t/m juni) kan al een redelijk beeld verkregen worden van het aantal territoria en de verspreiding van de Putter. Opvallend is dat de meeste winterwaarnemingen ook gedaan zijn in de broedgebieden (figuur 1). Een belangrijke uitzondering vormt Huizen. In deze plaats zijn voornamelijk winterwaarnemingen gedaan. Broedt de Putter dan niet in de kleine boompjes in de nieuwbouwwijken? Figuur 1 is een momentopname; niet alle gegevens zijn nog bekend (witte gebieden). Uit de verkregen gegevens is echter

Figuur 1. Waarnemingen Putter in 1995
○ winter (jan. t/m maart)
* lente (april t/m juni)

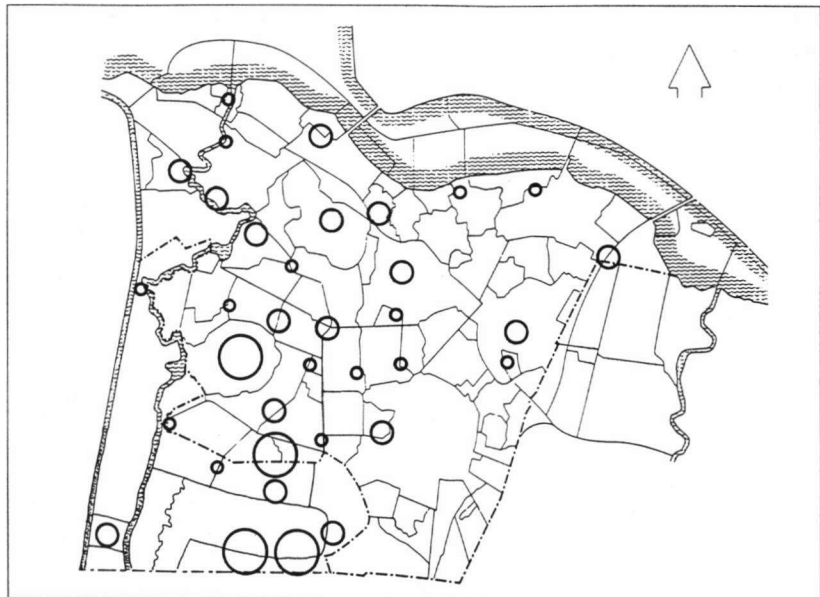
al wel een heel redelijke schatting te maken van het aantal overwinterraars (januari t/m maart: 400-600 ex.)

Prognose

Ook het aantal territoria (april t/m juni) is vrij eenvoudig te bepalen: 80 paar. Inclusief de reeds bekende gegevens uit de zomer (juli en augustus) komt het aantal op 95 territoria (Zie Figuur 2). **Let wel:** deze cijfers zijn voorlopig! Een aantal gegevens is nog niet bekend. Tevens moet nog een nauwkeurige afweging gemaakt worden tussen zekere en mogelijke territoria, aan de hand van

inventarisatienormen. Op basis van reeds bekende inventarisatiegegevens uit het recente verleden (Kortenhoef, Ankeveen, Nederhorst den Berg, Breukelen) kan dan tevens een goede schatting gemaakt worden van het 'werkelijke' aantal territoria, gelet op het aantal witte plekken dat altijd zal blijven bestaan. Een zeer voorzichtige prognose gaat in de richting van 150 tot mogelijk 300 paar in het gehele werkgebied. Uit de meer dan 100 waarnemingen blijkt duidelijk wanneer de Putter zich van zijn beste kant laat zien. De meeste waarnemingen van de soort vallen in het winterseizoen. Tussen april en juni lijkt de soort op sommige lokaties verdwenen. Maar niets is minder waar. De vogel is natuurlijk veel voorzichtiger vanwege de aanwezigheid van een broedsel. Daarnaast zal ook de tijdelijke afwezigheid van waarnemers wegens vakanties een grote rol spelen. Voor een deel van het werkgebied kan deze 'schade' worden ingehaald. Daarover straks meer.

Hoe nu verder? Tussen september en december moeten we proberen de witte plekken op te vullen. Een ieder die van 1995

Figuur 2. Aantal territoria Putter in 1995 (gegroepeerd); lente (april t/m juni).

○ 1 territorium   ○ 2 - 5 territoria   ○ 6 - 10 territoria

nog waarnemingen heeft wordt verzocht deze zo spoedig mogelijk door te geven. Ook de waarneming van slechts één exemplaar kan al een territorium opleveren, hebben we gezien. Ik ben vooral erg benieuwd naar waarnemingen uit Naarden (Vesting?), Bussum (Spiegel?), Laren/Blaricum en Huizen (Nieuwbouw). Dit zijn de relatief nieuwe gebieden die wellicht bevolkt (gaan) worden vanuit de Vechtstreek.

Foerageren

Daarnaast hebben veel waarnemingen betrekking op foeragerende beesten. Helaas staat niet op alle kaartjes aangegeven wat de Putters aten. Om er achter te komen welk voedsel voor de vogel van belang is binnen ons werkgebied, is het plezierig als u deze gegevens alsnog door kunt geven. U hoeft dan geen nieuwe waarnemingskaartjes in te vullen, maar alleen op een briefje door te geven, bijvoorbeeld: Putter foerageerde in kruiden/op brandnetels/luizen in bomen/tuinbloemen, tussen het

gras, pikte steentjes op e.d. Bij de afronding van dit project kan dan een overzicht gegeven worden van het voedsel dat in het werkgebied door de Putter wordt genuttigd.

De witte plekken, maar natuurlijk ook de bezette gebieden, kunnen nogmaals worden geïnventariseerd. En wel in november. Zodra het blad van de bomen is gaat u naar buiten en bezoekt u nogmaals het gebied waar u Putters heeft gezien. Door gericht op zoek te gaan naar nestjes in kale loofbomen kan een nog nauwkeuriger beeld ontstaan van het aantal territoria. Ik schetste u reeds de telling van Breukelen in 1994 (Korhaan nr. 1, 1995). En passant nam ik wel eens een Putter waar. Een gerichte telling in november bracht nota bene 34 nestjes aan het licht! Rekening houdend met een tweede broedsel (dus extra nest per paar) hebben hier op z'n minst 17 paar Putters gezeten. Wie weet hoeveel er nog tussen de mazen van het net door glijpen? Natuurlijk is het bijna onmogelijk de 'evergreens' te onderzoeken. Mocht u aanwijn-

gen hebben dat er een nest in bijvoorbeeld een conifeer zat, geeft u dat dan ook door? Alle nieuwe waarnemingen graag op waarnemingskaartjes. Tenslotte nog even dit. Het enthousiasme waarmee vele leden én niet-leden dit project oppakken is hartverwarmend. Hieruit blijkt toch maar weer hoezeer het gewaardeerd wordt iets samen op te kunnen pakken, samen te kunnen vogelen, al is het deels via

de Korhaan. Nu al is deze 'Vogel van het jaar' een succes! Maar we kunnen nog een flinke slag slaan, namelijk door nestjes te tellen (zie ook Korhaan nr. 1 en nr. 2, 1995) en dat kan tot en met 31 december 1995.

Literatuur:

Jonkers, D.A., R.A.Kole en J.Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Avifauna van het Gooi, Vechtstreek en Eempolders. Vogelwerkgroep het Gooi e.o., Hilversum.

Jonkers, D.A. 1995. Putters zijn veelzijdige voedselconsumenten. Korhaan 3 (29):74-75.

Klaveren, A.J. van 1995. De Putter in winter en lente. Korhaan 1 (29):13-14.

Klaveren, A.J. van 1995. De Putter in het broedseizoen. Korhaan 2 (29):45-46.

Moolenbeek, R.G. 1992. Explosieve toename van de Putter in het Vechtplassen-gebied. In: Kole, R.A., D.A.Jonkers, P.Schut, W.Duurland en R.Willemstein, 25 jaar vogels in het Gooi en Omstreken. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o., Hilversum. Uitgavenummer 78.

A.J. van Klaveren

Putters in de kunst

Op schilderwerken uit het tijdvak 1500-1650 na Chr. werden Putters regelmatig afgebeeld. Waarschijnlijk was het in die tijd een gewone, maar toch een karakteristieke verschijning, die het waard was afgebeeld te worden. Zo zijn Putters, evenals diverse andere vinkachtigen en andere vogelsoorten, goed herkenbaar op werken uit de 16e eeuw waar te nemen.

In die tijd werden vaak jachtaferelen geschilderd waar ook vogeltjes deel van uit maakten. De twee oudste schilderstukken, mij bekend, zijn van de hand van Jeroen (Hieronymus) Bosch (1450-1516). Op twee drieliiken (ca. 1500) heeft Bosch de Putter symbolisch weergegeven. Op het stuk 'De tuin der lusten' (Foote 1990) staat een Putter met een kruid in de snavel. Dit duidt ongetwijfeld op vruchtbaarheid als symbool van de schepping. Kunsthistorici hebben tientallen jaren gezocht naar de sleutel om de betekenissen, die Bosch in zijn schilderijen verborg, te ontsluiten. Op dit drieliuk (Schepping, Zondig aards bestaan en Helse foltering) met symbolisch de zoete on-

tucht, vruchtbaarheid en verleiding, geeft Bosch waarschijnlijk aan hoe de kwetsbare mens tot zonde is te verleiden. En hoe deze zonden zouden leiden tot de ondergang van dezelfde mens. Als wij genieten van het doen en laten van de Putter lijkt me dat tamelijk onschuldig. Op een tweede drieliuk, 'De bekroning van de H. Antonius' (Hieronymus Bosch, ca. 1500 in De Tolnay, 1984) is de Putter geplaatst onder de schil van een vrucht, samen met herten en demonen met vissekoppen. Dit wordt uitgelegd als een confrontatie van "ware werkelijkheid en boze fantomen, de zonde van de mensheid en de redding van Christus". Een reden voor het gebruik van dieren (i.c. Putters) is niet geheel bekend. Wel weet men dat bestiaria Bosch' voornaamste inspiratiebron waren. Ook in de 17e eeuw werden dieren, al of niet dood, vaak afgebeeld.

Daarnaast werden vogeltjes ook op 'bedriegertjes' weergegeven. Bedriegertjes zijn natuurgetrouwe ("levensechte") afbeeldingen van situaties of voorwerpen (vaak jachtaferelen), aange-

bracht op muren, deuren, kasten e.d. In het machtige boek van Haak (1984) staan diverse soorten vinkachtigen afgebeeld. Philips Angel (1618-ca. 1645) schilderde in zijn tijd onder andere bedriegertjes, waarbij de toeschouwer als het ware werd bedrogen door een geraffineerd toegepaste schaduwwerking en detaillering. Hierdoor genoten bedriegertjes een grote populariteit. Meer bekend is 'De Putter' van Carel Fabritius (1654). Op een paneel, waarvan men vermoedt dat deze als bedriegertje op een kastdeur heeft gediend, is een Putter geschilderd. Door het vlotte schilderwerk en de nauwkeurige lichtobservatie van Fabritius staat het paneel nog steeds zeer in de belangstelling.

Literatuur

Foote, T. 1990. De wereld van Breugel, ca. 1525-1569. Time-life boeken, Amsterdam

Haak, B. 1984. Hollandse schilders in de Gouden Eeuw. Meulenhoff-Landshoff, Amsterdam.

Houten, M. van, 1995. Putter inspireert ook dichters. Korhaan 3 (29):75-76.

Tolnay, C. de 1984. H. Bosch. Het volledige werk. ICOB, Alphen a/d Rijn.

Onlangs startte de actie IJsvogel, gecoördineerd door Vogelbescherming. Deze actie richt zich met name op beekherstelprojecten. Landschapsbeheer Noord-Holland is begin 1995 begonnen met de voorbereiding van een IJsvogelproject in de eigen provincie. Niet via beekherstel, dat is hier niet zo van toepassing, maar op een geheel eigen wijze.

Jelle Harder

IJsvogelproject gestart in Gooi, Vechtstreek en Kennemerland

De IJsvogel is in Nederland een schaarse broedvogel. De laatste jaren schommelt het aantal broedparen tussen de 150 en 250 paar. Door strenge winters kan het aantal zeer sterk afnemen. Mede om die reden is de IJsvogel op de Rode Lijst van bedreigde broedvogels gekomen.

Het tot broeden komen van deze soort is vooral afhankelijk van water waarin zich voldoende kleine visjes bevinden. Door de op vele plaatsen toegenomen waterkwaliteit is dat de laatste jaren sterk verbeterd.

Daarnaast is het van essentieel belang dat er plekken zijn waar ze hun nest kunnen bouwen. Dat gebeurt door in een steile oever of in een verticale wortelkluit van een omgevallen boom een gangetje te graven van circa 50 tot 100 centimeter lengte. Aan het eind daarvan worden de eieren gelegd.

Vogelbescherming Nederland richt zich in haar actie zoals gezegd op beekherstel. Het gaat daarbij niet alleen om de IJsvogel maar ook om de bijbehorende insecten, vissen, planten enzovoort. Op veel andere plekken waar de bekenproblematiek

niet speelt zijn echter voor de IJsvogel ook belangrijke verbeteringen aan te brengen. Het belang hiervan onderkent ook Vogelbescherming.

In het Gooi, de Vechtstreek en Kennemerland ontbreekt het aan voldoende broedplaatsen. Wel is het zo dat buiten het broedseizoen in de hier aanwezige waterrijke biotopen regelmatig IJsvogels worden gezien. Tot broeden komt het dan niet omdat er onvoldoende of geen nestgelegenheid is.

Het IJsvogelproject heeft tot doel hierin verandering te brengen. In de drie genoemde gebieden is het de bedoeling vóór aanvang van het broedseizoen 1996 dertig iJsvogelwanden te maken.

Uitvoering

Landschapsbeheer Noord-Holland (voorheen Stichting Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland) gaat het IJsvogelproject uitvoeren. Landschapsbeheer NH wil dat laten doen door de werkgelegenheidsprojecten voor langdurig werklozen die zij in de provincie in stand houdt. Voor de financiering van het project heeft de provincie Noord-Holland f. 5000,00 beschikbaar gesteld. Ook de Stichting DOEN

Wortelkluit, ontstaan na een storm, biedt nestgelegenheid voor IJsvogels in het Laarder Wasmere (Foto: Jelle Harder).

van de Nationale Postcode Loterij doet een flinke duit in de zak. Zij hebben inmiddels 15.000 gulden toegezegd!

In Gooi en Vechtstreek heeft de Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. in 1992 reeds een plan gemaakt om het aantal nestplaatsen uit te breiden. Hiertoe zijn op een kaart ruim twintig lokaties aangeduid waar ijsvogelwanden gerealiseerd moeten worden. Inmiddels zijn hier nog enkele aanvullingen op gekomen. In Kennemerland wordt binnenkort gestart met informatie hierover op een rijtje te zetten.

Na toestemming van de grondeigenaar/beheerder zal er, afhankelijk van de situatie, een wandje afgestoken worden langs een steile oever, een geschikte boom worden omgetrokken dan wel met leemhoudend zand een wal worden opgeworpen.

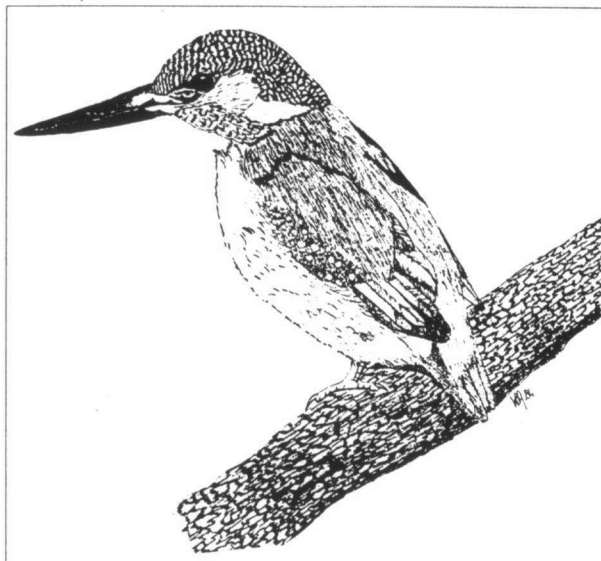
In het recente verleden is door Landschapsbeheer NH al ervaring opgedaan met de uitvoering van dergelijke werkzaamheden. Met name in de Gooise Noordflank is dat gebeurd. Zo werd er in 1991 langs een zanderijsloot een wand afgestoken van circa twee meter hoog en drie meter lang. In 1993, 1994 en 1995 heeft hierin een Ijsvogel gebroed. Niet ver daarvandaan werd op een andere plek in maart 1993 een els omgetrokken waarvan de wortelkluif recht omhoog kwam te staan. In 1995 broedde hierin ook al een Ijsvogel tot grote verrassing en blijdschap van de landgoedeigenaar.

Ook in het Spanderswoud bij Hilversum zijn op enkele plekken bomen op oevers omgetrokken. Hierin broeden zo nu en dan Ijsvogels.

Uit andere gegevens blijkt dat het broeden in wortelkluiten op meer plaatsen voorkomt.

Op korte termijn zullen de preciese lokaties vastgesteld worden waar Ijsvogelwanden te realiseren zijn. Daarbij wordt tevens bepaald of er afgestoken, omgetrokken of een wal opgeworpen wordt.

Leden van de Vogelwerkgroep die interesse hebben in dit project kunnen hieraan meewerken. Hierbij kunt u kiezen uit verschillende mogelijkheden. Gedacht moet worden aan het vaststellen van de lokaties en overleggen met de terreineigenaar, het zelf meehelpen bij de uitvoering in het veld of het jaarlijks twee tot drie keer controleren van de nestwanden.

Ijsvogel

Wie wil assisteren bij een deel van deze activiteiten kan contact opnemen met ondergetekende.

Jelle Harder
Regionaal-coördinator
Landschapsbeheer NH
023-5143080 (werk) of 035-5424505 (privé)

Voorjaarsweekend gaat weer naar Vlieland

In 1995 werden geen weekends naar de Waddeneilanden georganiseerd, maar op veler verzoek staat er nu weer een op het programma. In april 1996 gaan we weer naar de welbekende Kampeerboerderij 't Westend op het moole en (bijna) autovrije eiland Vlieland.

Helaas worden we bij dit soort ondernemingen geconfronteerd met sterke prijsstijgingen. Niet alleen de tarieven voor de boot zijn hoger, maar ook die voor de kampeerboerderij en zelfs die voor de fietsen. Daar komt nog bij dat we voor de kampeerboerderij een fiks bedrag vooruit moeten betalen en wel vóór 1 januari a.s.

Als gevolg hiervan bedragen de kosten voor deelname nu f 120,- per persoon. Wie mee wil moet zich zo spoedig mogelijk schrif-

telijk opgeven bij Joke van Velsen. Wat de betaling betreft willen wij niet zo ver gaan om ook van u betaling vóór 1 januari te eisen, ofschoon dat uiteraard wel zeer op prijs zal worden gesteld. Wel moet uw betaling uiterlijk 1 maart 1996 zijn bijgeschreven op postrekening nr. 2529179 tnv de penningmeester van de VWG. Betalingen die na deze datum binnenkomen moeten wij terugstorten en dat betekent dat u niet mee kunt. Het spijt ons dat we dit van u moeten vragen, maar dat komt omdat wij ook van te voren moeten opgeven met hoeveel deelnemers we komen en dus moeten we hier helaas streng de hand aan houden.

Wat niet wegneemt dat het toch een heel prettig weekend kan worden. Zoals vanouds!

De zopas verschenen geschiedenis van de beoefening van de ornithologie in Nederland in de twintigste eeuw, tevens ornithologisch biografisch woordenboek van Nederland, 'In de Ban van Vogels' werd op 28 juni door de auteur en ons mede-lid van de vogelwerkgroep, professor dr. K.H. Voous uit Huizen, op Kasteel Groeneveld te Baarn gepresenteerd. Een recensie van Jaap Taapken.

Jaap Taapken

Voous brengt met nieuw boek velen in de ban van de vogels

Het boek beschrijft leven en werken van Nederlandse ornithologen die tussen 1 januari 1900 en 31 december 1949 in leven waren, een tijdspanne van precies een halve eeuw. Het moet eigenlijk worden beschouwd als een vervolg op 'Historische gegevens over onze vroegere ornithologen en over de avifauna van Nederland' van dr. G.A. Brouwer dat in het tijdschrift 'Ardea' jaargang 41, jubileumnummer, bladzijde 1 tot en met 225 in januari 1954 verscheen.

Uitgebreide inleidende hoofdstukken vertellen de lezer wat ornithologie eigenlijk is en wie de ornithologen zijn die in dit boek worden beschreven. Hun onderzoeksrichtingen betreffen onder meer: anatomie, morfologie, systematiek, evolutie, fysiologie, hersen- en gedragsonderzoek, faunistiek, oecologie, populatie-onderzoek, vogeltrek, milieu-onderzoek en milieubeheer, parasitaire en andere infectieziekten, pluimvee en pluimveebedrijfsvoering.

De eerste plannen voor het boek ontstonden in 1986 toen het verzoek kwam van de toenmalige voorzitter van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, de arts Henk F. van der Lee, de op 18 april 1995 overleden school-

Karel Voous bij de presentatie van zijn boek (Foto: J. Taapken).

viend van de auteur. Aan hem is dan ook het boek opgedragen. Professor Voous vindt dat de interesses van de ornithologen zo

sterk uiteen kunnen lopen, dat de vraag kan worden gesteld of er wel een vak of richting ornithologie bestaat. Genoemde ornithologen vormen volgens hem niettemin een onsamenhangend, eigenzinnig volkje dat toch aan elkaar kleeft. De beschreven ornithologen vertegenwoordigen minstens 350 beroepen, die samen een doorsnee vormen van de Nederlandse samenleving. Zo'n vijftig jaar geleden hadden zich de eerste groepjes ornithologen, behalve rond Den Haag en Haarlem ook in het Gooi als één der eerste middelpunten van ornithologische activiteiten gevormd. Daarom treffen wij in het boek heel wat beschrijvingen aan van personen uit het Gooi. Dat maakt het boek voor ons extra interessant. Bovendien waren het vooral ook de Amsterdamse ornithologen die vaak contact zochten in het veld met de Gooise groep vogelaars. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd zelfs in Hilversum de Vogelbeschermingswacht Het Gooi en Omstreken opgericht, waarin het grootste deel van de Gooise ornithologen zich hadden verenigd. Zij waren allen in het bezit van een identiteitsbewijs met foto en handtekeningen van alle Gooise burgemeesters! Het secretariaat was toen gevestigd

op het bureau van de Stichting Gooisch Natuurreservaat op het Melkpad in Hilversum. De toenmalige rentmeester H. Swart was voorzitter en Jaap Taapken secretaris.

De onvoorziene grote omvang van het boek en de tijd die er voor nodig is geweest, heeft twee oorzaken, namelijk het grote aantal actieve ornithologen in deze eeuw en het grote aantal amateurs voor wie de auteur veel bewondering heeft en die hij recht heeft willen doen. Voor een gevarieerd gebruik van het boek volgt hierbij een kleine handreiking.

Voor wetenschappelijke top-prestaties wordt verwezen naar de biografieën van de volgende personen, waarmee men tevens op het spoor is gezet van verdere voorbeelden op dit gebied: G.P. Baerends, J.A. Bierens de Haan, S. Daan, W.H. van Dobben, R.H. Drent, H. Klomp, H.N. Kluijver, A. Kortlandt, J.P. Kruijt, G.F. Makkink, A.M. van Noordwijk, G.J. van Oordt, de gebroeders N. Tinbergen & L. Tinbergen, J. Verwey en de auteur.

Voor uitzonderlijke prestaties van amateurornithologen wordt verwezen naar de biografieën van de volgende personen en de daarin verder genoemde amateurs: A. Daanje, F.

Haverschmidt, E. Heimans, P.A. Hens, T. Lebret, R.C.E.G.J. Baron Snouckaert van Schauburg, J. Taapken en Jac. P. Thijsse. Voor avontuur en dramatiek kunnen de volgende biografieën worden geraadpleegd: vader en zoon Bartels, E. Flipse, J. de Korte, J.H. Kruimel, H.P. Maasland, J.W. de Roever.

Nieuw zal voor velen ook de biografie van J.P. Rosier én zijn familie zijn en waarvan zijn dochter Conny Rosier lid van onze vogelwerkgroep is. Maar u zult er ook kunnen lezen over Klaas

Visser, onze eerste voorzitter Jan L. Bos, Dick A. Jonkers, Willem K. Kraak, Eldert J. Kortenoever, Jan Hoogerheide, Jan B.M. Frencken, Bertus (E.) van Koersveld, A. Bé H. Wolff, Henk J. Slijper, Jaap Taapken, Piet L. Ploeger, Evert Boeve, Jan H. Westermann, Gerard A. de Vries, Age G. Schoonderbeek, Wim J.A. Schipper, Dirk Veenman, Hein Wesseling, Rein Stuurman, Peter Nijhoff, Herman van Genderen en tal van anderen uit het Gooi. Ook komen velen weer in de herinnering boven die weliswaar buiten het Gooi woonachtig waren (zijn) maar die vroeger in ons huidige werkgebied vaak naar vogels kwamen kijken zoals Herman Arentsen, Theo Belterman, Gerrit Brouwer, Kees Deelder, Henk Dijkstra, Han Fischer, Ton Hinloopen, Henk Holtman, Jo Ladiges, Henk Lichtenbeld, Menno Luikinga, Baron Anton van Lynden, Niek Marra, Fokko Niesen, Goris van Oordt, Wim Resoort, Jo Sluifers, Aart Swart en Hans Veldkamp. Voor de oudere vogelaars in het Gooi zullen deze namen bekend in de oren klinken.

In totaal zijn niet minder dan 550 biografieën opgenomen maar vele honderden anderen ook in dit verband genoemd. Inmiddels is een geheel nieuwe generatie ornithologen aan het ornithologische firmament verschenen die ná 1949 zijn geboren en waarvan geen biografieën zijn opgenomen, maar niet zelden hier of daar al wel worden genoemd. Professor Voous is zelf niet alleen in de ban van vogels geraakt maar óók in de ban van de mensen voor wie de vogels een groot deel van hun levensvulling hebben betekend of nog steeds betekent. Uit zijn beschrijvingen blijkt duidelijk dat hij zich sterk in de mensen heeft verdiept zodat hij tot fijne en

vaak ook tot zeer rake typeringen is gekomen. Bovendien is het bijzonder knap om tussen alle schijnbaar losstaande biografieën een duidelijk verband aan te brengen waardoor de ene tekst niet kan worden gelezen zonder daarbij de tekst van de andere ook te hebben gelezen. Daar voor de bijeen verzamelde gegevens en informatie vele honderden personen maar ook publikaties moeten zijn geraadpleegd, moet hier in zekere zin van 'monnikenwerk' worden gesproken hetgeen iemand alleen tot een goed einde kan brengen als hij een enorm doorzettingsvermogen heeft.

Het boek is meer geschreven om te worden gelezen dan alleen om te worden geraadpleegd. Door zijn subjectieve benadering bestaat het gevaar dat het een te persoonlijke kijk op mensen en toestanden laat zien. De schrijver heeft dit gevaar onderkend, maar heeft ter wille van de levendigheid het risico aanvaard. Daarnaast is er naar gestreefd altijd eerst de positieve kanten en elementen van iemands leven en werken te zoeken en te beschrijven. Een moeilijke opgave die professor Voous naar onze mening op een knappe wijze heeft volbracht. Bij de presentatie van het boek ontving professor dr. K.H. Voous het ere-lidmaatschap van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, thans werkgroep van de Nederlandse Ornithologische Unie, uit handen van de huidige voorzitter van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, Peter Meijer.

Het boek 'In de Ban van Vogels' is uitgegeven door de Uitgeverij Scheffers, Prof. Hugo de Vrieslaan 1, 3571 GE Utrecht, 030-721172. ISBN 90-5546-013-3. Bij de boekhandel te koop of te bestellen. Prijs f 79,90.

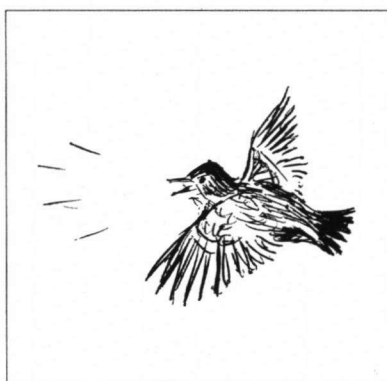
Er is menig gedicht aan gewijd: de Veldleeuwerik die oog in oog met de dood in de vorm van een jagende roofvogel, in luid jubelend gezang uitbarst. De filosofische implicaties van dit gedrag zijn boeiend, maar speelt er misschien iets anders mee dan een relativiserende levenshouding?

Frans van der Helm

Luid zingend onvlucht de Veldleeuwerik een zekere dood

Al lang leeft bij biologen het vermoeden dat hier sprake is van een boodschap aan de roofvogel. Door tijdens het vluchten luidkeels te zingen, zou de leeuwerik aangeven over een flinke energievoorraad te beschikken. Hij zou zich hiermee uit de markt prijzen als een prooi die moeilijk, en in ieder geval alleen arbeidsintensief te bemachtigen is. Dat zou vergelijkbaar zijn met het gedrag van voor roofdieren vluchtende Afrikaanse antilopen die strikt gezien overbodige lichtsprongen maken. Daarmee etaleren zij hun goede conditie en ontsnappingskansen, zodat de belager van een achtervolging afziet of een zwakkere prooi uitkiest.

Onderzoek door de universiteit van Edinburgh heeft dat idee nu

Veldleeuwerik

bevestigd (Kosmos 3/95). Veldleeuweriken (*Alauda arvensis*) die al zingend vluchten hebben betere kansen aan een roofvogel te ontsnappen. In Schotland gaat het dan vaak om een Smelleken, een kleine valk die een voorkeur heeft voor kleine zangvogels en deze soms lang-

durig achtervolgt. Belaagde Veldleeuweriken die in gezang uitbarsten hebben meer dan negentig procent kans te ontsnappen. Van soortgenoten die zwijgend vluchten ontkomt slechts de helft. Een Smelleken achtervolgt die niet alleen met meer succes, maar ook langduriger. De beste ontsnappingskansen hebben leeuweriken die over het uithoudingsvermogen beschikken om snel en steil de lucht in te klimmen en daarbij ook nog eens te zingen. Bij aanvallen door Sperwers, roofvogels die op basis van een verrassings-tactiek opereren en van lange achtervolgingen afzien, zingen leeuweriken niet. Maar daar krijgen ze dan ook niet de tijd voor.

(Uit: NRC-Handelsblad 9-3-1995).

Twaalfde Noordhollandse Vogeldag

Zaterdag 18 november 1995 organiseert Vogelwerkgroep Castricum in samenwerking met de SVN de twaalfde Noordhollandse Vogeldag. Het thema zal zijn: Het Noordhollands Duinreservaat.

Deze ongetwijfeld weer interessante dag zal plaats vinden in het Bezoekerscentrum "De Hoep", Zeeweg, Castricum.

Het programma wordt om 10.00 uur geopend door Hugh Gallacher, voorzitter van de SVN en wordt om ca. 15.10 afgesloten.

In verband met de beperkte ruimte in "De Hoep" (ca. 100 personen en maximaal 5 stands) moet men zich aanmelden. Dit kan zowel schriftelijk als telefo-

nisch op de onderstaande adressen:

- C. v.d. Akker
De Loet 216
1901 BR Castricum.
025-1652828

- M. Burger
Krayenhofflaan 120
1965 AH Heemskerk.
025-1233532

PROGRAMMA

Zaterdag 14 oktober: Dagexcursie naar de Pier van IJmuiden o.l.v. Ronald Sinoo e.a.

Vertrek om 6.00 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum. (Vergeet vooral niet u warm aan te kleden en eten en drinken mee te nemen).

Donderdag 26 oktober: Lezing door de heer C.J. Camphuysen over 'Zeevogels'.

Kees Camphuysen is verbonden aan het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Zee op Texel. Hij heeft recent samen met Leopold een boek gepubliceerd: "Atlas of seabirds in the southern North Sea".

Voor een groot aantal vogelsoorten is de zuidelijke Noordzee van onmisbaar belang als overwinteringsgebied en als foerageergebied op de doortrek. Met name te noemen zijn de grote concentraties van Zeekoet, Zwarte zeeëend en Drieteenmeeuw.

De lezing wordt gehouden in de 'Bethlehemkerk' aan de Loosdrechtseweg hoek Diependaalselaan te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zondag 29 oktober: Ochtend-wandelexcursie naar de Stichtse Brug en omgeving met een bezoek aan de nieuwe observatiehut, o.l.v. Guus Proost.

Vertrek om 8.00 uur vanaf het surfstrand van Blaricum (west van de Stichtse Brug, gezien vanaf het Gool).

Dit wordt een openbare excursie, waaraan ook niet-leden kunnen deelnemen, echter tegen betaling van f 2,50. Ook kinderen vanaf 12 jaar mogen mee. Het meenemen van honden is niet toegestaan.

Zondag 12 november: Ochtend-wandelexcursie Bergse Pad - Dammerkade o.l.v. Fred van Klaveren en Yolande Bosman.

Vertrek om 8.00 uur vanaf de parkeerplaats van de R.K.Kerk in Ankeveen. Laarzen zullen waarschijnlijk wel nodig zijn!

Dinsdag 14 november: Werk-contactavond in de verwarmde Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn. Vanaf 19.45 uur bent u welkom.

Zaterdag 18 november: Noordhollandse Vogeldag in Castricum (Zie elders in deze Korhaan).

Donderdag 23 november: Lezing door de heer S. Bijlsma: "Vogeltrek in Israël".

Simon Bijlsma is bioloog met speciale kundigheid op het gebied van de ecologie. Verder is hij part-time free lance natuurfotograaf. Hij zal beelden laten zien van de belangrijke trekroute langs Israël. De opnamen zijn gedeeltelijk gemaakt vanuit de lucht. Het betreft een reportage van een onderzoek naar de trekroutes, dat belangrijk heeft bijgedragen aan de veiligheid in het luchtruim door het voorkomen van botsingen van vliegtuigen met vogels.

Zaterdag 25 november: ochtend-wandelexcursie door de 's-Gravelandse landgoederen onder leiding van Ronald Sinoo en Jan Ram.

Vertrek om 8.00 uur vanaf het Landgoed Hilverbeek aan de Leeuwenlaan te 's-Graveland.

Dinsdag 12 december: Werk-contactavond in de Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn.

Vanaf 19.45 uur bent u welkom.

Zaterdag 9 december: SOVON-dag in de Flint in Amersfoort. Thema: Vogelonderzoek in binnen- en buitenland.

Zondag 17 december: Ochtendexcursie door de Arnhemse Polder en de Putterpolder. Rob Kole en Maarten Klomps zullen worden gevraagd deze excursie te leiden.

Vertrek om 8.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.

Zaterdag 6 januari: Dagexcursie naar Schouwen Duiveland onder leiding van Adri Vermeule en Dick Jonkers.

Vertrek om 7.00 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum.

Bij slechte weersomstandigheden kunt u 's morgens vroeg tussen 6 uur en half 7 bellen met Adri Vermeule of de excursie wel of niet doorgaat. Tel.nr. 035-6857492.

Dinsdag 9 januari: Vergadering van de subgroep Avifauna in de Oranjerie van Kasteel Groeneveld te Baarn. Vanaf 19.30 is iedereen welkom en om 19.45 begint de vergadering.

Zondag 21 januari: Ochtend-wandelexcursie De Stulp en Pluismeer onder leiding van Nico Dwars en Jan Terlouw.

Vertrek om 8.30 uur vanaf de parkeerplaats bij de Midget-golfbaan in Lage Vuursche.

19-20-21 april: Voorjaarsweekend in Kampeerboerderij 't Westend op Vlieland.

De kosten bedragen f 120,- per persoon, over te maken op postrekening nr. 2529179 tnv de Penningmeester van de VWG Het Gool e.o., L. Mudde te Weesp, met vermelding: "Voorjaarsweekend Vlieland". Schriftelijk opgeven bij Joke van Velsen.

Zie ook elders in deze Korhaan.

DEELNEMERS AAN DE EXCURSIES WORDT DRINGEND VERZOCHT OM BIJ ALLE EXCURSIES VOOR DE AANGEGEVEN TIJD AANWEZIG TE ZIJN, ZODAT OP TIJD VERTROKKEN KAN WORDEN.

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenoot-leden van de VWG. U wordt dringend verzocht naar deze excursies geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen. Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

MUTATIES LEDENBESTAND

Nieuwe leden:

L.Breght	v.Houtenlaan 6	1412 CM Naarden	035-6951421
A.M.Broeckman	Kerkdwarsstraat 22	2364 CW Soest	035-6022112
T.K.Huizinga	Driftweg 65	1272 AH Huizen	035-5253029
Mw.D.J.Koedijk-Brinkman	Vliestroom 369	2401 VK Alphen a/d Rijn	0172-441351
E. van Uchelen	Tonnekreek 10	3823 JJ Amersfoort	033-4563571
H. Wijman	Tony Offermansweg 6	1251 KJ Laren	035-5369031
Mw. J.M.Sevink	v.Brakellaan 8	3742 MZ Baarn	035-5421019

Adreswijzigingen:

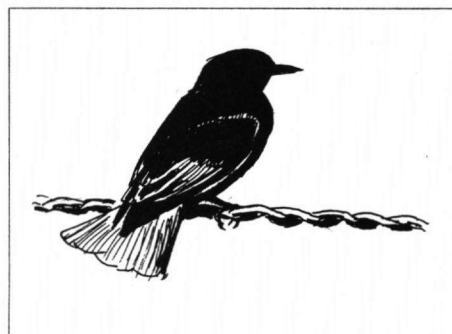
J.H.Hoefkens	Nijenrode 3c	1275 CW Huizen	035-5242514
H. Rooy	Erfgooiersstraat 319	1222 AM Hilversum	
C.Schouten	Multatulilaan 49	1215 BH Hilversum	
St.Wilde Planten	Het Spijk 8	1274 AX Huizen	
E. Vasseur	Zwaardemakerstraat 6	1402 VE Bussum	035-6917614
K.J.Wolters	Erfgooierslaan 4	1399 JJ Muiderberg	

Bedankt:

P.S.Biehart	Laren
J.E.Weitjens	Bussum

Overleden:

H.N.M.Heins	Huizen
J.Vlaanderen	Hilversum

Zwarte roodstaart

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Ruud Willemstein

Genoemde artikelen zijn slechts een selectie en vormen niet de complete inhoudsopgave.

Apus, Stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland, jrg 2 no 1, voorjaar 1995: Gierzwaluwen: kieskeurige en ondankbare schepsels? - Gierzwaluwenbescherming in Europa

Argus, Kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 20 no 2, juni 1995: Wilde ganzen en schadepreventie - Wildbeheer-eenheden: laatste redding voor jagers is rookgordijn - Vergiftiging van roofvogels

Boomblad, IBN-DLO, jrg 7 no 3, juni 1995: Verkeerslawaaï belemmert broedvogels

Debakel, NJN-District VI, jrg 19 no 4, juni 1995

De Dompheorn, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jrg 29 no 2, juni 1995: Zoektocht naar kraanvogels op Rügen

Dutch Birding, Dutch Birding Association, jrg 17 no 3, 1995: Rare birds in the Netherlands in 1993 - Vangst van Poelsnip te Zandvoort in juli 1994 - Rode rotslijster bij Noordburen in mei 1994

Fitie, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 31 no 2, 1995: De Nijlgans in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer

De Graspleper, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), jrg 15 no 2, juni 1995: De Aalscholver als broedvogel in het Zwanenwater - Frankendaël, het reigerbos in de Watergraafsmeer - De Zwartkopmeeuw in Zuid-Kennemerland, voorkomen in de periode 1963-1993

De Grutter, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 19 no 3, juni 1995: Vogelwacht zoekt massaal naar Gierzwaluwen - Grote karekiet bijna een zeldzaamheid

Idem, jrg 19 no 4, augustus 1995: Inventarisatieverslag Blauwe reiger 1995 - Verslag wintervogeltellingen in de Zaanstreek (seizoen 1993-1994)

De Kleine Ratselaar, IVN Gooi e.o., jrg 17 no 3, augustus 1995: Herstelplan natuurgebied Laegieskamp

De Korhaan, Ver. voor Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal, afd. De Noorderkempen, jrg 23 no 3, juli 1995

Knipseelkrant, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 19, mei 1995: Reeën-nummer

Idem, jrg 19, juli 1995: Manipulatie aantal vossen - Roofvogel slachtoffer van eigen reputatie - Massale slachting onder roofvogels

De Krulsbek, Vogelwacht Utrecht, jrg 38 no 3, juni 1995: Populatieschattingen en aantalsverloop van broedvogels in de provincie Utrecht

Limosa, NOU/SOVON/Watervogels, jrg 68 no 2, 1995: Schattingen en 1%-normen watervogels - Zwarte zeeëend in Nederland - Visdieven op daken - Terreingebruik Bosuilen

Mens en Natuur, IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, jrg 46 no 2, zomer 1995: Gierzwaluwen onder dak

Mens en Vogel, Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de vogels, jrg 32 no 4, december 1994: Ornithologie; De Leeuweriken

Idem, jrg 33 no 2, juni 1995: Aalscholvers en hun uitbreiding - Roofvogels in het nauw - Een natuurlijke tuin thuis

De Mourik, Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen e.o., jrg 21 no 2, 1995

Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 19 no 6, juni 1995

Idem, jrg 19 no 6, juli/augustus 1995

NatuurNabij, IVN Eemland, jrg 23 no 3, juni 1995: Actie voor knobbelzwaan

Noordhollands Landschap, Stichting Het Noordhollands Landschap, jrg 22 no 2, 1995: Meeuwen zoeken het hogerop

Onze Waard, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, jrg 26 no 2, zomer 1995: Vleermuizen

Politie Dier en Milieu, Vereniging Politie dieren en milieubescherming, jrg 70 no 4, juli 1995: Eten van exotische dieren hoogstandje van decadentie - Overheid laat zich door vogelvangers lijmen

De Smlent, Nieuwsbrief Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, no 1, september 1994: Regeling zoeken en

rapen van Kievitseieren - Pleidooi voor de Nijlgans

Idem, no 3, juli 1995

De Steenloper, Vogelwerkgroep Den Helder, jrg 13 no 69, juli 1995: Roodkopklauwier in de Grafelijkheidsduinen

De Takkelling, Werkgroep Roofvogels Nederland, jrg 3 no 2, 1995: De Havik *Accipiter gentilis* in en om Amsterdam - Gericht zoeken naar herfst- en winterprooien van Sperwers *Accipiter nisus*

Te Velde 39, Veldbiologische Werkgroep Gelderse Vallei en Eemland, mei 1995

De Tringlaan, Vogelwerkgroep Schagen e.o., jrg 18 no 3, juni 1995: Gierzwaluw heeft hulp nodig - Alledaagse vogels (53); Waterhoen - De longen van een vogel

Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 48 no 3, 1995: Rui en gewichtsveranderingen van doortrekkende Kemphanen in Friesland in 1993 en 1994 - Frieslandonderzoek Lepelaars

Idem, jrg 48 no 4, 1995: Kolonievogels in Friesland 1994

Van Nature, Nieuws van Vereniging Natuurmonumenten, jrg 5 no 6/7, juni/juli 1995: Wandellobby bepleit vrije wegen en paden

Veld- en Vitrine, Mededelingen van het Fries Natuurmuseum, no 126, juni 1995

Het Vogeljaar, Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming, jrg 43 no 3, 1995: Aanzet tot het bepalen van het broedsucces van de Grutto - De broedvogelbevolking van een bos aan de rand van Nederland

Vogelnieuws, Vogelbescherming Nederland i.s.m. de Kerkuilen werkgroep Nederland, jrg 8 no 3, mei 1995: Themanummer Kerkuil

De Wijde Blik, Tijdschrift voor natuur en milieu in Gooi, Vechtstreek e.o., jrg 12 no 95/2, juli 1995: De Spreeuw; alledaags maar hartverwarmend

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (1)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Fuut	2	1995-04-26	Ankeveense Plassen	De Rooij
Geoorde Fuut	1	1995-04-09	Hilversums Wasmeer	A.Vermeule, M.Prins
Purperreiger	2	1995-04-01	Aetsveldse polder, Nigtevecht	A.M.v.d.Poel,W.Leurs
Purperreiger	2	1995-04-26	Naardermeer	P.Schut
Ooievaar	2	1995-04-05	Tussen Breukelen en Tienhoven	S & A Visser
Ooievaar	1	1995-04-23	Landgoed Boekesteyn, 's-Graveland	M.Prins
Kolgans	36	1995-04-01	Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers M.de Graaf
Grauwe Gans	32	1995-04-01	Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers M.de Graaf
Grauwe Gans	100	1995-04-26	Keverdijkse Overscheensche Polder	P.Schut
Indische Gans	1	1995-04-05	Hilversumse Meent (tusen Grauwe Ganzen)	F.C.Jager
Nijlgans	3	1995-04-14	Herenweg, Ankeveen/s'Graveland	De Rooij
Bergeend	6	1995-04-01	Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers M.de Graaf
Bergeend	6	1995-04-15	Laarder wasmeer, Laren	D.Jonkers
Bergeend	6	1995-04-17	Oud Naarden	D.Jonkers,M.de Graaf
Bergeend	2	1995-04-17	Vogellaantje, HUizen	D.Jonkers,M.de Graaf
Krakeend	2	1995-04-01	Aetsveldse polder, Nigtevecht	A.M.v.d.Poel,W.Leurs
Wespendief	1	1995-04-22	ten Z.van Station Naarden-Bussum	M.Doorneveld
Wespendief	1	1995-04-23	Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Blauwe Kiekendief	1	1995-04-23	Dammerkade, Ankeveen	M.Prins
Blauwe Kiekendief	1	1995-04-26	Naardermeer	P.Schut
Blauwe Kiekendief	1	1995-04-29	Gooimeerkust, ten W.van RW2I	H.Weenen
Havik	1	1995-04-25	Bilderdijklaan, Hilversum	M.Prins
Sperwer	1	1995-04-06	Gooimeerkust 055D	R.Th.Huizenga
Buizerd	6	1995-04-23	Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Boomvalk	1	1995-04-15	Volkstuincomplex, Friese Wal	C.Maste
Boomvalk	1	1995-04-23	Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Scholekster	6	1995-04-30	Oostermeent/Naardermeent, Naarden	D.Jonkers
Kluut	1	1995-04-05	Koggewagen, Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Kluut	1	1995-04-07	SBB Eilandje, Eemmeer	H.Weenen, G.Proost
Watersnip	9	1995-04-01	Aetsveldse Polder, Nigtevecht	A.M.v.d.Poel,W.Leurs
Watersnip	10	1995-04-02	Noordpolder te Veld	M.van Houten
Watersnip	2	1995-04-25	Aetsveldse Polder, Nigtevecht	A.M.v.d.Poel
Regenwulp	1	1995-04-23	Station Naarden-Bussum	M.Doorneveld
Regenwulp	1	1995-04-25	Aetsveldse Polder, Nigtevecht	A.M.v.d.Poel
Regenwulp	2	1995-04-30	Naardereng, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen
Wulp	4	1995-04-30	Groeve Oostermeent, Blaricum	D.Jonkers
Witgatje	1	1995-04-30	Telpost, Eukenberg, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen
Oeverloper	1	1995-04-09	Noordpolder te Veen, Eemnes	M.van Houten
Dwergmeeuw	5	1995-04-23	Dammerkade, Ankeveen	M.Prins
Zilvermeeuw	16	1995-04-16	Prinsenstraat, Hilversum	B & N Dwars
Zwarte Stern	23	1995-04-25	Vogelhut, Eemmeer, Blaricum	A.Driessen
Koekoek	3	1995-04-26	Naardermeer, (Groote Meer)	P.Schut
Koekoek	1	1995-04-29	Voor Warandenberg, 55D	R.Th.Huizenga
Koekoek	3	1995-04-30	Naardermeent, Naarden	D.Jonkers
Koekoek	2	1995-04-30	Naardermeer, (Wijde Blik)	P.Schut
Bosuil	3	1995-04-15	Laarder Wasmeer, Laren	D.Jonkers
Bosuil	1	1995-04-30	Fazantweg, Huizen	D.Jonkers,A.Driessen
Gierzwaluw	1	1995-04-12	Boven "gat" van Diependaal, Hilversum	J.Domhof
Gierzwaluw	50	1995-04-22	4e Kwadrant, Blaricum	H.Weenen
Gierzwaluw	50	1995-04-22	4e Kwadrant,Surfstrand, Blaricum	H.Weenen

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (2)				
Samengesteld door Laura Mudde				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Gierzwaluw	3	1995-04-22	Centrum Bussum	M.Doorneveld
Gierzwaluw	12	1995-04-24	Kasteel Sypesteyn, Nieuw Loosdrecht	A.M.v.d.Poel
Gierzwaluw	4	1995-04-25	Hilversumse Meent,(Woonwijk)	P.Schut
Gierzwaluw	5	1995-04-25	Vogelhut, Eemmeer, Blaricum	A.Driessen
Gierzwaluw	3	1995-04-30	Boven huis	R.Th.Huizenga
IJsvogel	1	1995-04-12	Kromslootpark	G.Heyn, C.Rosier
IJsvogel	4	1995-04-27	Naarden Vesting, van 1/4 t/m 27/4 2 paar	A.M.v.d.Poel
Groene Specht	1	1995-04-02	Laegieskamp, Hilversum	P.Schut
Groene Specht	1	1995-04-02	Warande Bergen, Blaricum	D.Jonkers
Groene Specht	1	1995-04-17	Leeuwenoord, Naarden	D.Jonkers,M.de Graaf
Kleine Bonte Specht	1	1995-04-13	Larense Waterleiding, Laren	D.Jonkers
Boomleeuwerik	3	1995-04-01	Naardereng, Naarden	D.Jonkers
Waterpieper	4	1995-04-01	Oostermeent, Voerlanden, Blaricum	D.Jonkers
Gele kwikstaart	1	1995-04-09	Eempolder 5C	R.Th.Huizenga
Gele kwikstaart	4	1995-04-17	Oostermeent, Blaricum	H.Weenen, G.Proost
Grote Gele Kwikstaart	1	1995-04-22	Telpost Eukenberg, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen
Zwarte Roodstaart	1	1995-04-30	Huizer Haven	D.Jonkers,M.de Graaf
Zwarte Roodstaart	1	1995-04-30	Energieweg, Huizen	D.Jonkers
Gekraagde Roodstaart	1	1995-04-23	Terrein van Nieuwenoord, Baarn	R.Kole
Roodborstapuit	1	1995-04-28	Zuiderheide	R.Kole
Tapuit	1	1995-04-23	Laegieskamp, Hilversum	P.Schut
Tapuit	1	1995-04-30	Oostermeent, Blaricum	A.Driessen
Beflijster	2	1995-04-09	Noordpolder te Veen, Eemnes	M.van Houten
Grote Lijster	1	1995-04-23	Blaricumse Heide, Blaricum	E.Frater Smid
Grote Lijster	2	1995-04-26	Schaep & Burgh, 's-Graveland	F.C.Jager
Grote Lijster	2	1995-04-28	Theehuis bij Gooi-Noord	C.Rosier
Grote Lijster	1	1995-04-30	Jeneverpad,Holl.Sloot, Hilversum	D.Jonkers
Snor	1	1995-04-26	Meerkade, Naardermeer	P.Schut
Rietzanger	2	1995-04-23	Naardermeer, nabij Hut Meerkade	P.Schut
Braamsluiper	1	1995-04-08	Nw.Loosdrechtsedijk,achter Bakker Meurs	N.J.Dwars
Braamsluiper	1	1995-04-25	t.o.v. Oud Valkeveen	H.Weenen
Braamsluiper	1	1995-04-29	Gooimeerkust, langs fietspad	H.Weenen
Grasmus	1	1995-04-25	Vogelhut, Rietkraag Oostermeent,Blaricum	A.Driessen
Tuinfluit	1	1995-04-14	Naarderstraat 170, Huizen	C.Holzenspies
Zwartkop	1	1995-04-09	Naarderstraat 170, Huizen	C.Holzenspies
Tjiftjaf	5	1995-04-02	Meerkade (Naardermeer), Naarden	P.Schut
Fitis	1	1995-04-02	Kromme Rade	M.Prins
Bonte Vliegenvanger	1	1995-04-17	Oostdijk Naarden bij Valkev.laan	D.Jonkers,M.de Graaf
Baardmannetje	1	1995-04-30	Dammerkade, Ankeveen	M.Doorneveld
Zwarte Mees	4	1995-04-02	Koggewagen, Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Sijs	5	1995-04-13	Tuin Stalpaertstraat 10	R.de Wijs
Goudvink	2	1995-04-10	Tuin in Laan v.Eikenrode, Loosdrecht	C.Platteel
Goudvink	1	1995-04-21	Landgoed Oud Bussum	W.Weitjens
Goudvink	2	1995-04-24	Tafelbut,fietspad n/Laren, Blaricum	C.Rosier
Goudvink	1	1995-04-30	Twijgenpad, Huizen	D.Jonkers,M.de Graaf
Appelvink	1	1995-04-09	Naarderstraat 170, Huizen	C.Holzenspies
Appelvink	2	1995-04-20	Oud Naarden	W.Weitjens
Appelvink	5	1995-04-22	Telpost Eukenberg, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen
Appelvink	2	1995-04-30	Telpost Eukenberg, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen
Geelgors	1	1995-04-22	Telpost Eukenberg, Naarden	D.Jonkers,A.Driessen

---

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres VWG: VWG Het Gooi e.o., Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester VWG Het Gooi e.o.

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Voorzitter:	: R.A.Kole	Torenvalk 22	3752 SK Bunschoten	033-2982303
Sekretaris	: B.den Hoed	Kronenburgerdwarstr.3	1271 PR Huizen	035-5261962
Penningmeester	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	0294-411683
SG Algemene Zaken	: L.J.Dwars-Van Achterbergh	Prinsenstraat 15	1211 LS Hilversum	035-6233973
SG Avifauna	: G.M.L.Proost	Oostergo 15	1274 JS Huizen	035-5251661
SG Nestkasten	: D.A.Jonkers	Koggewagen 3	1261 KA Blaricum	035-5260456
SG Vogelcursus	: P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AC Hilversum	035-6831592
SG Excursies	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	035-5418804
SG Communicatie	: P.Schut	Rietmeent 98	1218 AZ Hilversum	035-6936811
SG Natuurbescherming	: R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	035-6910562

Waarnemingskaartjes:

Inzenden	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	0294-411683
Afhalen	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bühmannlaan 42	1244 PH Ankeveen	035-6562641
	W.J.A. Hoeffnagel	Krekemeent 72	1218 ED Hilversum	035-6919356
	P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AL Hilversum	035-6831592
	J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	035-5418804

Waarnemingskaartjes kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd.

Andere Nuttige Adressen:

Controleur Vogelwet	: R.G.Moolenbeek	Mr.J.C.Bühmannlaan 42	1244 PH Ankeveen	035-6562641
Consulent Vogelbescherming en Vrije Vogelreservaten:	R.Kloosterman	Korte Singel 16	1402 SJ Bussum	035-6910562
Aanmelding Vogelcursus	: A.v.Klaveren-Van Oord	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
Eempoldertellingen	: R.van Veen	Hoflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-6563642
Vogelasiel Het Gooi	: W.van Ingen-Den Oude	J.v.Schimmelstr.6	1411 VS Naarden	035-6945658

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

Contributie: Voor leden f. 20,- (minimaal), huisgenootleden f. 7,50 (minimaal).
Bij voorkeur betalen aan het begin van het kalenderjaar met de van ons ontvangen acceptgirokaart.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte kosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

"De Korhaan"
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH 3016104 G
J W LECLERCQ

VT HOFFSTR 28
1223EE HILVERSUM